

Norsk institutt for kulturminneforskning

Fortidens minner i dagens landskap

Status for automatisk fredete kulturminner
i Sarpsborg kommune, Østfold, 2004

May-Liss Bøe Sollund

Norsk institutt for kulturminneforskning

NIKU ble etablert 1. september 1994 som del av Stiftelsen for naturforskning og kulturminneforskning, NINA•NIKU. Fra 1. januar 2003 er instituttet en selvstendig stiftelse og del av det nyopprettede aksjeselskapet Miljøalliansen som består av seks forskningsinstitutter og representerer en betydelig spesial- og tverrfaglig kompetanse til beste for norsk og internasjonal miljøforskning.

NIKU skal være et nasjonalt og internasjonalt kompetansesenter innen anvendt kulturminneforskning. Vår oppdragsvirksomhet er rettet mot så vel kulturminneforvaltningen som andre relevante brukere i samfunnet, både offentlige og private. Instituttet utfører forskning og oppdrag innen følgende områder:

- Arkeologi i middelalderbyene
- Arkeologiske registreringer og overvåkinger
- Bygningsundersøkelser
- Fargeundersøkelser (bygninger)
- Humanosteologi
- Konservering og restaurering
- Landskap og kulturminner
- Landskapsanalyser og konsekvensutredninger for kulturminner i samband med naturinngrep og arealendringer
- Miljøovervåking
- Oppmålinger
- Registrering av kulturminner

De største oppdragsgiverne er, i tillegg til Miljøverndepartementet og Norges forskningsråd, Riksantikvaren, Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet og andre offentlige institusjoner og bedrifter (Statsbygg, Forsvaret ol.).

NIKU har sitt hovedkontor i Oslo og distriktskontorer i Bergen, Oslo (Gamlebyen), Tromsø, Trondheim og Tønsberg.

Publikasjoner

Som selvstendig stiftelse har vi valgt å avslutte tidligere serier og etablerer fra 2003 to nye serier som hver nummereres fra 1 og oppover.

- NIKU Rapport er den rapportering som overleveres oppdragsgiver etter fullført prosjekt. Serien kan ha begrenset opplag.
- NIKU Tema omfatter det vide spekter av kulturminnefaglige områder som instituttet arbeider med og henvender seg i hovedsak til forsknings- og fagmiljøer samt forvaltning.

NIKU Fakta er enkeltark som har som hensikt å gjøre viktige resultater av den faglige virksomheten tilgjengelig for et større publikum. NIKU Fakta er gratis; de er også tilgjengelige på www.niku.no.

Sollund, May-Liss Bøe. 2004. Fortidens minner i dagens landskap. Status for automatisk fredete kulturminner i Sarpsborg kommune, Østfold, 2004. – NIKU Tema 13: 1-28

Oslo, mars 2005

NIKU Tema 13
ISSN 1503-4909
ISBN 82-8101-025-8

Rettighetshaver ©: Stiftelsen Norsk institutt for kulturminneforskning, NIKU
Publikasjonen kan siteres fritt med kildeangivelse

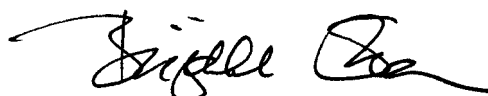
Redaksjon: Grete Gundhus
Design og grafisk produksjon: Elisabeth Mølbach

Opplag: 200
Trykk: Signatur AS, Oslo
Trykt på miljøpapir

Kontaktadresse:
NIKU
Storgata 2,
Postboks 736 Sentrum
N-0105 Oslo
Tlf.: 23 35 50 00
Faks: 23 35 50 01
Internett: www.niku.no

Prosjekt nr.: 1561438
Oppdragsgiver: Riksantikvaren
Tilgjengelighet: Åpen

Ansvarlig signatur:

Sammendrag

Sollund, May-Liss Bøe. 2005. Fortidens minner i dagens landskap. Status for automatisk fredete kulturminner i Sarpsborg kommune, Østfold, 2004. - NIKU Tema 13:1-28

I denne rapporten beskrives omfanget av skader som er påført de automatisk fredete kulturminnene (fornminnene) i Sarpsborg kommune, Østfold i perioden 1967-2004. Resultatene er basert på den kartlegging og beskrivelse av fornminner som ble foretatt i forbindelse med utarbeiding av Økonomisk kartverk for Sarpsborg, Tune, Varteig og Skjeberg kommuner. Kommunene ble i 1992 slått sammen til en storkommune som fikk navnet Sarpsborg. Undersøkelsen viser hvilke arealtyper fornminnene ligger på, fornminnernes tilstand og om stedfestingen er korrekt. Dersom fornminnene er skadet eller fjernet etter registreringen i 1967, er det også identifisert hvilke type tiltak som har forårsaket dette. Undersøkelsen er utført i henhold til «NS 9450 Automatisk fredete kulturminner. Registrering av tap og skade. Norsk Standard, 1. utgave». Resultatet av undersøkelsen viser at i løpet av de siste 37 årene er 104 fornminner fjernet, og 98 av disse er fjernet uten forutgående undersøkelse. I alt 88 kulturminner er skadet. Det er virksomhet i forbindelse med husbygging og aktiviteter i forbindelse med friluftsliv som er årsak til de fleste skadene og som også var hyppigste identifiserbare årsak til fjerning. Dette betyr at i perioden 1967-2004 er i gjennomsnitt 0,24% av kulturminnene fjernet hvert år mens 0,20% er blitt skadet. Den største andelen av de registrerte fornminnene, mer enn 40%, lå og ligger fremdeles i produktive skogsområder. Andelen som lå i beiteområder har gått mest ned, fra 11 til 2,5%. Arealkategorien tun, hage, park har økt i tilsvarende grad. Tretti av de 1178 kontrollerte fornminnene var ikke korrekt avmerket. Med dette menes at kartavmerking hadde en feilmargin som var høyere enn 20 meter.

Oppdraget er utført på bestilling av Riksantikvaren som ønsker en kartlegging av årsakene til at den registrerte fornminnebestanden desimeres.

Emneord: kulturminne - fredet - rapportering - overvåking - desimering - kontroll - tap - skade - tilstand - Sarpsborg - Østfold

Abstract

Sollund, May-Liss Bøe. 2005. Prehistoric sites and monuments in present-day landscape. A report on the state of preservation of protected monuments in the municipality of Sarpsborg in Østfold County, year 2004. NIKU Tema 13: 1-28. In Norwegian.

This report describes the nature and damage inflicted on protected prehistorical sites and monuments in Sarpsborg, Østfold county between 1967 and 2004. Monuments in the area were originally surveyed and described in connection with the publication of the Norwegian Land Use Maps for Tune, Sarpsborg, Varteig and Skjeberg. A control survey was undertaken in 2004 to investigate the present status of the monuments. By combining the two sets of information, it was possible to produce a comprehensive assessment of the current state of the recorded monuments. The new survey revealed that, in the past 37 years, 108 monuments had been removed; 98 without authorisation. Another 88 had suffered some kind of damage. Most cases of loss and damage were caused by house construction and activities bound to outdoor life. Approximately 0,24% of the total amount of monuments are destructed and 0,20% are damaged each year in Sarpsborg. Thirty of the monuments were incorrectly located. The present survey is part of a country-wide investigation, initiated and funded by the Directorate for Cultural Heritage, concerning the problem of monument attrition.

Key words: cultural heritage site - protected - reporting - monitoring - survey - control - loss - damage - condition - Sarpsborg - Østfold

Forord

Periodiske kontrollregistreringer av tap og skade er ledd i Riksantikvarens overvåking av automatisk fredete kulturminner (fornminner). Kontrollarbeidet i Sarpsborg kommune, Østfold, ble utført i mai, juni, august og oktober 2004.

Arbeidet ble gjennomført av prosjektleder May-Liss Bøe Sollund, arkeolog ved NIKU. Arne Jan Brendalsmo og Thomas Risan, arkeologer ved NIKU, samt Odd

Stabbetorp, botaniker ved NINA, deltok hele perioden i feltarbeidet. Jan Henning Larsen, arkeolog ved UKM, deltok i befaringer. Thomas Risan har også deltatt i arbeidet med koordinater, arealplan og kart. De takkes.

Oslo, februar 2005

May-Liss Bøe Sollund

Innhold

Sammendrag	3
Referat	3
Forord	4
1 Innledning	5
2 Bakgrunn	5
3 Hovedresultater	6
4 Presentasjon av området	7
4.1 Sarpsborg kommune, Østfold	7
4.2 Omfanget av tidligere registreringer	7
4.3 Metode	9
5 Kvalitetsvurdering av tidligere registreringer	10
5.1 Kontroll av kartfestingen	10
6 Resultat av kontrollen	11
6.1 Tilstandsending i perioden 1967-2004	11
6.2 Areal og arealbruksending	12
6.3 Fornminner som er berørt av tiltak i perioden 1967-2004	13
6.4 Tiltak som har forårsaket skade eller fjerning av fornminner i perioden 1967-2004	13
7 Tendenser i trusselbildet	17
8 Konklusjon	19
9 Kilder	20
10 Vedlegg	
Vedlegg 1. Sarpsborg kommune, Østfold. Fornminner som er tappt/skadet eller ikke gjenfunnet etter registreringen i 1967	21
Vedlegg 2. Sarpsborg kommune, Østfold. Fornminner som er tappt/skadet eller ikke gjenfunnet etter registreringene som er utført i perioden 1967-2004	28

1 Innledning

Fornminnene i Norge har vært underlagt juridisk vern helt siden 13. Juni 1905 da «Lov om Fredning og Bevaring af Fortidslevninger» ble vedtatt. Denne loven er senere endret og revidert, senest i 2003, i takt med endringer i samfunnet og erkjennelsen av nye fornminnetyper. Bakgrunnen for fredningsloven av 1905 var først og fremst å beskytte gjenstandsmaterialet i fornminnene mot ufaglig utgravning. Senere er fornminnene som landskapselement blitt viktigere, og dette kommer også frem i kulturminneloven av 1978 §19, der det slås fast at departementet kan frede et område rundt selve fornminnet så langt det er nødvendig for å bevare virkningen av det i landskapet. Likevel har utbygging og nydyrking gjennom tidene ført til at svært mange fornminner er skadet eller fjernet, og dette har også i stor grad skjedd etter 1905.

2 Bakgrunn

Undersøkelsen er utført av NIKU etter bestilling fra Riksantikvaren. Prosjektet «Kontrollregistrering av automatisk fredede kulturminner (fornminner)» ble igangsatt i 1997 med fokus på desimeringshastigheten for automatisk fredete kulturminner. Fra 2001 har prosjektet vært en del av Riksantikvarens miljøovervåkingsvirksomhet. Formålet med overvåkingsprosjektet er å skaffe oversikt over utviklingen for tap av og skade på fornminnene samt å finne fram til årsakene for tap og skader.

Overvåkingen gjennomføres i henhold til nasjonalt resultatmål: «*Fredete og fredningsverdige kulturminner og kulturmiljøer skal være sikret og ha ordinært vedlikeholdsnivå i 2020*».

Tidligere kontrollerte kommuner er:

1997: Skien, Telemark; Trondheim, Sør-Trøndelag; Tromsø, Troms

1998: Gjesdal, Rogaland; Voss, Hordaland; Grong, Nord-Trøndelag

2000: Nord-Aurdal, Oppland; Fræna, Møre og Romsdal; Kautokeino, Finnmark

2002: Eidskog, Hedmark; Saltdal, Nordland; Sandnes, Rogaland; Skjåk, Oppland

2003: Bømlo, Hordaland; Horten, Vestfold; Lillesand, Aust-Agder; Sortland, Nordland

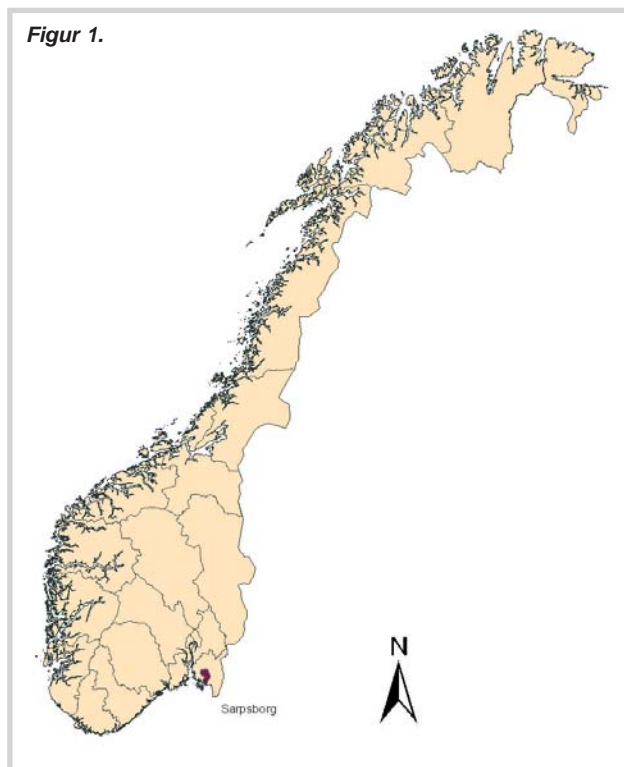
Det er publisert rapporter for alle kontrollregistreringene (se kapittel 9 Kilder).

3 Hovedresultater

Kontrollregistreringen i 2004 omfattet Sarpsborg kommune, Østfold (figur 1).

Resultatet for årets kontrollregistrering var som følger (figur 2):

Sarpsborg kommune, Østfold. Kontroll av 1178 fornminner som var registrert i 1967.

Figur 2. Gjennomsnitt for årlig tap av og skade på fornminner i Sarpsborg kommune, kontrollregistrert i 2004.

Sum pr år tap og skade, gjennomsnitt			
Kommune	Periode	%	
Sarpsborg	1967-2004	0,44	

Tap pr år, gjennomsnitt			
Kommune	Periode	Antall	%
Sarpsborg	1967-2004	2,81	0,24

Skade pr år, gjennomsnitt			
Kommune	Periode	Antall	%
Sarpsborg	1967-2004	2,38	0,20

4 Presentasjon av området

4.1 Sarpsborg kommune, Østfold

I 1992 ble kommunene Sarpsborg, Tune, Skjeberg og Varteig slått sammen til en storkommune som fikk navnet Sarpsborg. Den har et samlet areal på 407 km². Kommunens administrative sentrum ligger i Sarpsborg. Kommunen har 49 439 innbyggere (2004), og det har vært en jevn befolkningsøkning de siste 25 år. De fire kommunene hadde til sammen 44 672 innbyggere i 1980. Av den arbeidsaktive befolkning i dag er bare 1,8% sysselsatt i primærnæringene jordbruk/skogbruk/fiske, mens 29,3% er sysselsatt i sekundærnæringer. 68,6% arbeider i tertiærnæringer.

Sarpsborg kommune har variert natur, og innenfor de administrative grensene finnes kystområder, jordbruksmark, byområder og store utmarksområder. Av det samlede arealet er 45% produktiv skog. Uproduktive områder og dyrkede områder er hver på 19,5%, mens bebyggelsen utgjør 6,8%.

4.2 Omfanget av tidligere registreringer

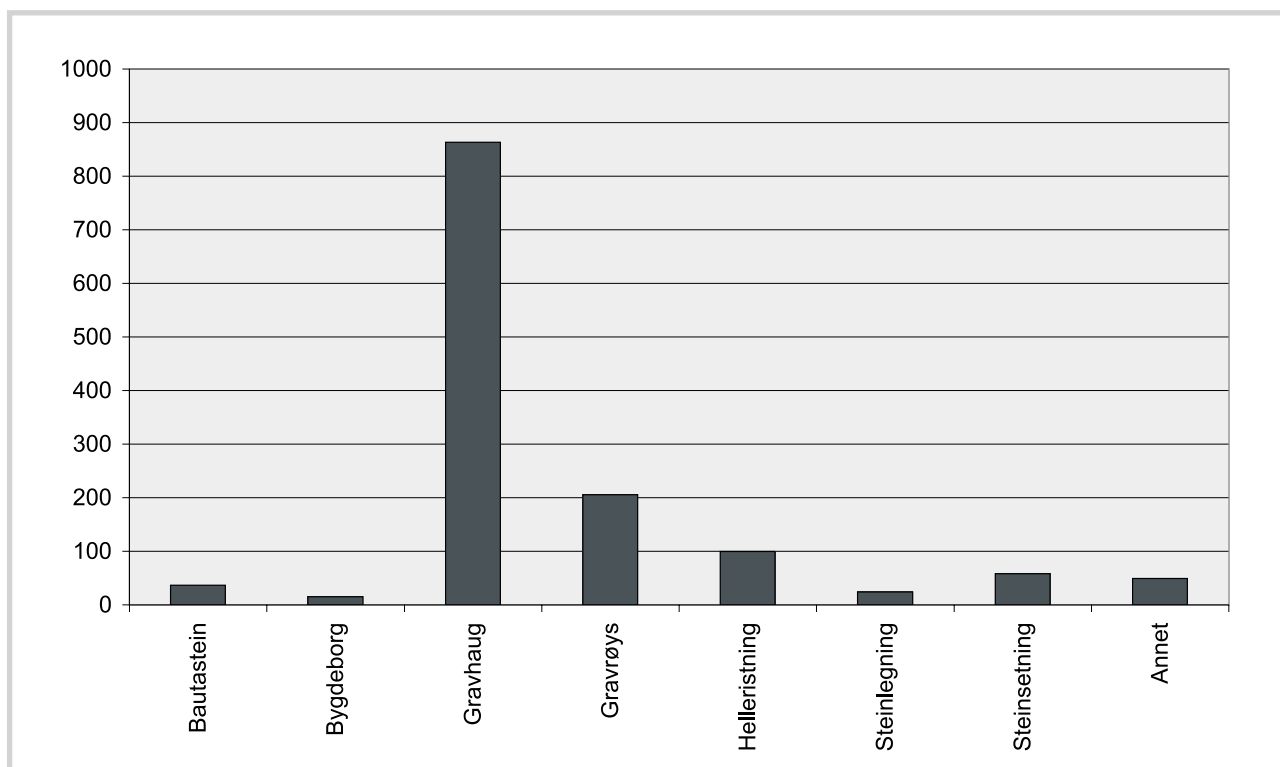
Norges aller første systematiske, fylkesvise registrering av fornminner startet i Østfold i 1908. I 1916 var arbeidet ferdig, og i 1932 ble publikasjonen «Østfolds Old-

tidsminner» utgitt (Brøgger 1932). I denne boken er alle kjente fornminner beskrevet og materialet er ordnet etter gårdnummer innenfor den enkelte kommune. Kart over områdene var på denne tiden ikke særlig gode, og alle beskrivelsene av fornminnernes beliggenhet er gjort ut fra veier og gårder.

Da arbeidet med fornminneregistreringer for Økonomisk kartverk startet opp i 1963, var det også i Østfold at dette arbeidet startet. Nå ble fornminnene ikke bare beskrevet, men de ble også markert på flybilder som dannet grunnlaget for konstruksjon av kartene i målestokk 1:5000. Kartleggingen foregikk kommunevis, og Skjeberg ble registrert i 1964, Tune i 1967, Varteig og Sarpsborg i 1968. Rapportene ble senere trykket og distribuert, og alle grunneiere som hadde fornminner på sin eiendom ble tilskrevet og gjort oppmerksomme på dette. Dette gjaldt imidlertid ikke for Sarpsborg bykommune. Ved kartproduksjonen fikk de registrerte områdene eller punktene et rune-R symbol på kartet. Til sammen ble det registrert 1349 automatisk fredete enkeltminner i det som nå er Sarpsborg kommune (figur 3).

Østfold fylke er kjent for sine mange fornminner og ikke minst den store variasjonen i fornminnetyper. I tillegg er mange av fornminnene i fylket også uvanlige både i form og størrelse. Sarpsborg kommune er ingen unntagelse i denne fylkessammenhengen. Som det

Figur 3. Oversikt over fornminner som ble registrert i Sarpsborg kommune, Østfold, i 1967.

Figur 4. En av gravrøyserne på Romstigen. Personen i forgrunnen er nesten 2 meter høy og fungerer som målestokk. Id-nr: 11231. Foto: May-Liss Bøe Sollund, NIKU 2004.

fremgår av figur 3 utgjør gravhaugene den fornminnetypen som er best representert i materialet. I kommunen ligger det flere store og kjente gravfelt med graver fra eldre og yngre jernalder. Disse feltene inneholder svært mange synlige gravminner som ligger samlet og det største er Opstadfeltet med ca. 160 gravhauger, Trompeteren der det fremdeles ligger mer enn 60 hauger igjen, og feltet på Storedal som også inneholder nesten 160 gravhauger.

Gravrøyser finnes det også mange av i Sarpsborg. De fleste av disse ligger ikke i direkte tilknytning til gårder, men på åser og knauser som blir omtalt som uproduktive områder. I denne rapporten blir de omtalt som skogsområder. I Sarpsborg finnes det også flere gravrøyser som har en diameter på mer enn 20 meter og høyde på 2,5 meter. Noen av disse gravrøysene ligger i områder som ut fra våre dagers bosetning og ferdsel kan sies å ligge i ødemark. Til denne kategorien hører røysene som ligger på Romstigen, helt nordøst i kommunen (figur 4).

Østfold er også kjent for sine helleristninger. Sarpsborg har en stor andel av disse, og mange av dem er oppmalte og skiltet. De fleste ligger imidlertid helt bortgjemt, i og inntil dyrket mark og er svært lite tilgjengelige for allmennheten.

Det finnes 53 steinsetninger i kommunen. Et annet navn på denne typen fornminner er Dommerringer. Flere av disse består av inntil åtte steiner i sirkelen. På gravfeltet som ligger på Vik østre er steinene i flere av steinsetningene mer enn 2 meter høye.

Femten av de 69 bygdeborgene som er registrert i Østfold, ligger i Sarpsborg. Bygdeborg er en betegnelse som brukes om alle typer åser som er mer eller mindre avsperrert med murverk i forhistorisk tid. Bygdeborgene som ligger på Møysal, Jomfrusal og Trinborg har alle kraftige murverk som er godt bevarte (figur 5).

I rubrikken Annet skjuler det seg blant annet 17 veier med hulveikarakter. Disse veistumpene er bevart i varierende lengde, noen av dem mer enn 100 meter, mens det av andre kan være bevart bare 10-20 meter. De er restene etter det gamle ferdselssystemet som gikk gjennom landet og fikk sin karakteristiske u-form på grunn av slitasje i undergrunnen ved gjentatte vandringene av folk og hester i de samme sporene.

Det må nevnes at da de store kommunevise registreringene fant sted på 1960-tallet, var utmarksminner som for eksempel kullgroper, fangstgroper og jernutvinningsplasser ikke fredet i henhold til kulturminneloven av 1951. Dette skyldtes at man på den tiden ikke hadde metoder som kunne datere dem, og de ble oppfattet å tilhøre nyere tid. Det ble derfor heller ikke lett systematisk etter slike minner. I 1990 ble imidlertid de første kullgropene registrert i Sarpsborg, og under kontrollregistreringen ble det oppdaget en fangstgrop nord for bygdeborgen på Rønneld øst for Tvetervannet (figur 6). Fremtidige registreringer vil nok dokumentere flere utmarksminner i Sarpsborg.

Etter de systematiske, kommunevise registreringene på 1960-tallet, er Prosjektet Naturgass til Østlandet (Gassrørprosjektet) i 1990 det største registreringsprosjektet

Figur 5. Del av muren på bygdeborgen Trinborg. Id-nr 12255. Foto: May-Liss Bøe Sollund, NIKU 2004.

i Sarpsborg. Ansvarlig for dette prosjektet var Universitetets Oldsaksamling. Etter 1990 har det blitt foretatt registreringer i forbindelse med reguleringsplaner, og disse har blitt utført av Østfold fylkeskommune. Til sammen er det registrert 182 nye enkeltminner i Sarpsborg kommune etter 1967.

Alle kjente automatisk fredete kulturminner er kontrollert i 2004, men bare 1178 av de som ble registrert i forbindelse med de store kommunevise registreringene er med i statistikkene over tap og skade. Gravfeltet på Opstad inngår ikke i statistikken. I forbindelse med skjøtsel og tilrettelegging skal hele dette gravfeltet kartlegges og trær skal hugges i regi av Sarpsborg kommune og Østfold fylkeskommune. Kartlegging av enkelt-

minnene innenfor et så stort gravfelt er tidkrevende, og dette feltet ble derfor ikke detaljkontrollert i forbindelse med vårt prosjekt. Det eneste som ble kontrollert var grensen for det fredete området.

4.3 Metode

Alle rapporter fra tidligere registreringer var innskrevet i databasen Askeladden og samtlige kartavmerkninger var digitalisert og hadde eget identitetsnummer (id-nr) i databasen. Før kontrollarbeidet tok til, ble det laget utdrag av informasjonen fra databasen som omhandlet Sarpsborg kommune. Dette ble lagt over i en egen Excell-tabell. Tabellen inneholdt blant annet opplysninger om fornminnetype, fornminnets tilstand ved

Figur 6. Fangstgrop nord for oppstigningen til bygdeborgen på Rønneld. Foto: May-Liss Bøe Sollund, NIKU 2004.

registreringstidspunktet i 1967 samt arealbruk på stedet. Det ble utarbeidet skjema som skulle fylles ut under kontrollen. Skjema innholdt rubrikker for endring i tilstand og arealbruk samt rubrikker for skadeårsak og kvaliteten av kartfestingen. I tillegg ble det lagt inn en merknadsrubrikk for beskrivelse av skadebildet. Opplysningene fulgte malen til «Norsk Standard; Automatisk fredete kulturminner. Registrering av tap og skade»

Ved feltkontrollen skulle stedfestingen av fornminnene testes ved hjelp av GPS-mottager. Siden digitaliseringen av fornminnene var tilpasset Økonomisk kartverk som benytter kartprojeksjonen NGO48, var det nødvendig å transformere de digitale dataene til et koordinatsystem som var tilgjengelig på GPS-mottageren. Dette ble gjort ved hjelp av programmet WSKTRANS, og koordinatsystemet som ble benyttet i felt var UTM Euref 89 (sone 32). For fornminner som er digitalisert som polygoner, ble midtpunktet i polygonet transformert.

Kontrollen ble foretatt i mai, august og oktober 2004. I alt 1360 automatisk fredete kulturminner (fornminner) ble oppsøkt. Hvert fornminne ble oppsøkt og kontrollert med tanke på endring av fornminnet, arealbruken i området og presisjonen av stedfesting. Kontrollskjemaet ble fylt ut. Opplysningene som kom frem ble lagt inn i Askeladden.

5 Kvalitetsvurdering av tidligere registreringer

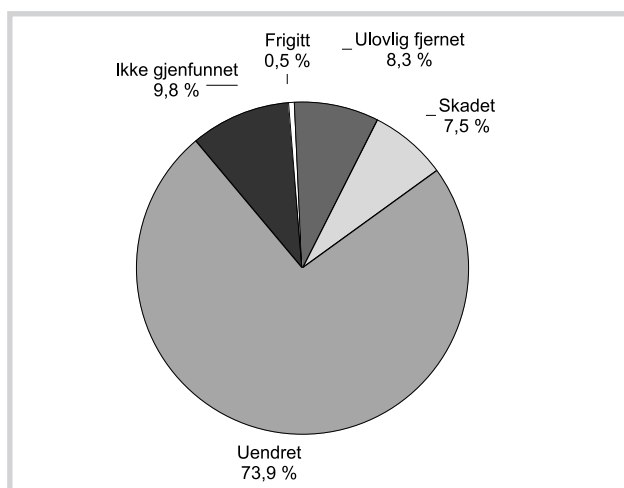
5.1 Kontroll av kartfestingen

Under feltkontrollen ble stedfestingen av fornminnene testet ved hjelp av GPS. I felt ble GPS-mottagerens posisjonsangivelse for de oppsøkte fornminnene registrert, og i etterkant ble denne sammenholdt med kartangivelsen på kartutsnittene. Avviket mellom de to angivelsene ble beregnet som avstand i meter.

Ved kontrollregistreringen i Sarpsborg ble det funnet at 30 av de registrerte fornminnene var feilavmerket. Med dette menes at fornminnene hadde en posisjonsangivelse som avvek med mer enn 20 meter fra det punktet som markerer lokaliseringen på ØK-kartet. I tillegg måtte mange av polygonene som representerer gravfelt utvides. Da gravfeltene ble registrert i 1967, var registreringsinstruksen for felt at disse skulle gis en summarisk beskrivelse og det enkelte gravminnet skulle ikke beskrive. Det ble kun laget en samlebeskrivelse der det for eksempel står at «gravfeltet består av minst 8 gravhauger». Det er derfor mulig at det ble foretatt registreringer av nye fornminner i umiddelbar nærhet av de som tidligere var registrert. Feilene er rettet opp i Askeladden. Det er også foretatt justeringer av flater.

Figur 7. Tilstand for de registrerte fornminnene pr 2004.

Kommune	Samlet antall	Periode	Uendret	Tapt	Skadet	Ikke gjenfunnet
Sarpsborg	1178	1967-2004	870 (73,9%)	104 (8,8%)	88 (7,4%)	116 (9,8%)
Spesifisering av tapte fornminner						
Ulovlig fjernet	Frigitt					
98 (8,3%)	6 (0,5%)					

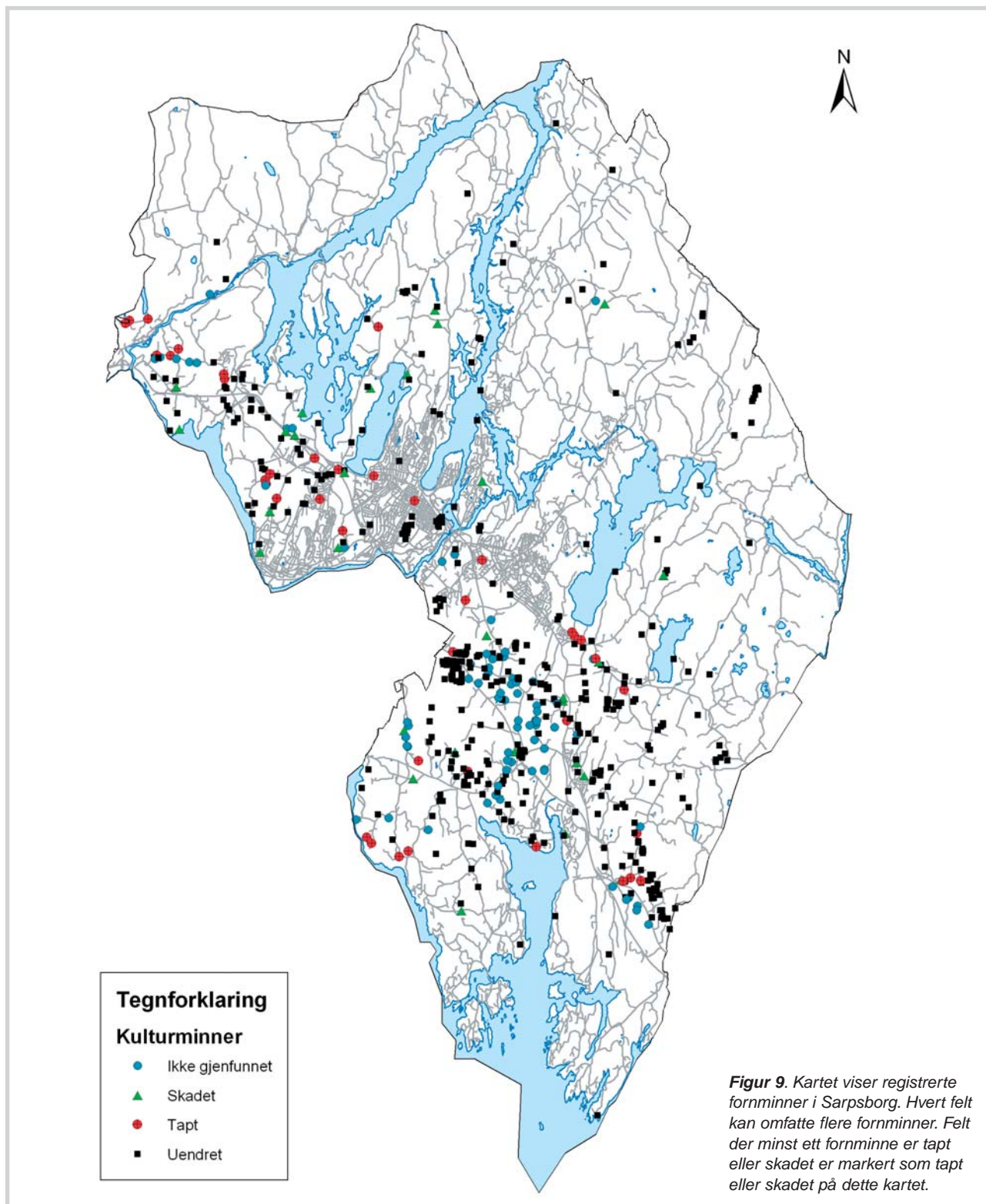
Figur 8. Tilstand for de registrerte fornminnene pr 2004.

6 Resultat av kontrollen

6.1 Tilstandsendring i perioden 1967-2004

Det ble kontrollert 1178 automatisk fredete kulturminner (forminner) i Sarpsborg kommune. Etter 1967 har 870 av disse ikke vært utsatt for tiltak som har ført til at fornminnene er tapt eller skadet. Totalt har 192

fornminner vært berørt av tiltak i tidsrommet 1967-2004. Av disse er 104 tapt, mens 88 er skadet. I alt 116 fornminner ble ikke gjenfunnet ved kontrollen (figur 7, 8 og 9).

Figur 10. Gravhaug som ligger i boligområde. Gravhaugens profil kan sees fra det høyre av de to bildekene og til toalettet. Id-nr: 9900-40. Foto: May-Liss Bøe Sollund, NIKU 2004.

Figur 11. Område på Vik østre der det ligger flere steinsetninger og røyser inne i ungskog. I forgrunnen sees del av røys. Litt til høyre for midten av bildet og bak røysa kan man ane/skimte en av steinene i en steinsetning. Id.nr: 11533. Foto: May-Liss Bøe Sollund, NIKU 2004.

Blant de 870 fornminnene som ikke har vært utsatt for tiltak, er det imidlertid 76 som er stygt skjemt og 64 som er gjengrodde og svært vanskelige å finne. De fleste av de skjemte ligger i tilknytning til boligområder eller tun, og områdene brukes som lager- eller avfallsplass for jordbruksredskap eller rivningsmaterialer (figur 10).

De gjengrodde fornminnene ligger i områder som tidligere var beite men som nå er gjengrodd av løvkratt, eller de ligger i områder med produktiv skog der det har vært foretatt nyplanting av gran i de senere årene (figur 11).

I alt 116 av fornminnene som ble registrert i 1967 ble ikke gjenfunnet i 2004. Samtlige ligger i områder der det ikke har vært arealbruksendringer som tilsier at

fornminnene er fjernet. Mange av disse er helleristninger som ligger på svaberg og som er totalt nedgrodde eller overlagret med jord. De ligger i hager, på tun og i dyrket mark.

6.2 Areal og arealbruksendring

Da fornminnene ble registrert i 1967, lå hovedmengden av fornminnene, 45,6%, i områder med produktiv skog, mens bare 0,3% lå i områder som tidligere var dyrket (brakkland). Nær 11% lå i beitemark (figur 12).

I 2004 ligger fremdeles de fleste fornminnene i produktiv skog, 42,6%, men andelen som ligger i beite har gått kraftig ned til 2,5%. Andelen som ligger i tun, hager og parker har derimot hatt en tilsvarende markant

Figur 12. Arealbruksendring på områdene der 1178 fornminner var/er anlagt.

	Dyrket	Beite	Skog	Skog, produktiv	Tun/hage/park	Brakkland	Udefinert
Areal 1967	75 (6,4%)	128 (10,9%)	245 (20,8%)	537 (45,6%)	189 (16%)	4 (0,3%)	
Areal 2004	89 (7,6%)	29 (2,5%)	216 (18,3%)	502 (42,6%)	291 (24,7%)	49 (4,2%)	2 (0,2%)

økning til nesten 25%. For fornminner som ligger i brakkland har det også vært en økning, nesten 4%.

6.3 Fornminner som er berørt av tiltak i perioden 1967-2004

Tapte fornminner

Innenfor denne kategorien finnes både fornminner som er ulovlig fjernet og slike som er fjernet etter fagmessig undersøkelse. I Sarpsborg er totalt 104 av de fornminnene som ble registrert i 1967 gått tapt. Alle var synlige over bakkenivå. Av disse var 87 gravhauger og gravrøyser.

Ulovlig fjernet

Med ulovlig fjernet menes alle inngrep som har ført til at automatisk fredete kulturminner (fornminner) er totalt fjernet uten at det er søkt om dispensasjon fra kulturminneloven (jfr. Kulturminneloven §3,8). Innenfor denne kategorien regnes bare de fornminnene som er fullstendig fjernet og der en ikke kan forvente at eventuelle rester er bevart. I Sarpsborg var 98 fornminner ulovlig fjernet i løpet av de siste 37 årene.

Tillatt fjernet med dispensasjon fra Kulturminneloven

Seks fornminner var fjernet som følge av frigiving. Disse var fagmessig undersøkt på forhånd.

Skadete fornminner

Dette omfatter tiltak som har ført til at selve fornminnet er skadet eller at det er utført inngrep i sikringssonen rundt fornminnet. Undersøkelsen viste at 88 fornminner hadde fått skader etter at de var registrert i 1967.

Tiltak i fornminnet

Ulovlige tiltak i fornminnet omfatter alle typer inngrep som er egnet til å skade, flytte, forandre eller på annen måte utilbørlig skjemme automatisk fredete fornminner (jfr. Kulturminneloven §3). Av de kontrollerte fornminnene hadde 76 vært utsatt for tiltak som har skadet forn-

minnet. Skadene består i hovedsak av at gravminner er blitt berørt av husbygging, og at stein er fjernet fra gravrøyser.

Tiltak i sikringssonen

Ulovlige tiltak i sikringssonen omfatter alle typer inngrep som er utført innenfor 5 meter fra fornminnets synlige ytterkant (jfr. Kulturminnelovens §6). I Sarpsborg ble det påvist slik type skade på 12 fornminner. Skadeårsakene var i mange av tilfellene at veier var blitt anlagt eller utvidet slik at de kom alt for nær fornminnene.

Ikke gjenfunnet

Dette betyr at fornminnet ikke kunne lokaliseres/gjenfinnes på grunnlag av foreliggende dokumentasjon. I Sarpsborg er dette tallet veldig høyt og omfatter 116 fornminner. Den fornminnetypen som er mest berørt av dette er helleristningene. De er sårbare fordi de lett tildekkes, og de er også utsatte for forvitring. De helleristningene som ikke ble gjenfunnet er ikke feildokumenterte eller feilavmerket, for i de fleste tilfellene ble svabergene, eller deler av dem, gjenfunnet. I flere tilfeller opplyste også grunneierne at ristningene var tildekket.

6.4 Tiltak som har forårsaket skade eller fjerning av fornminner i perioden 1967-2004

Ved kontrollen ble det lagt vekt på å finne årsakene til at fornminnene var fjernet eller skadet (figur 13 og 14, neste side). Betegnelse for skade- og tapsårsaker følger terminologien i «NS 9450 Automatisk fredete kulturminner. Registrering av tap og skade. Norsk Standard, 1. utgave».

Jordbruksskade

Skade som kan oppstå som følge av pløying, dyrking, nydyrking, tildekking, planering, deponering av masse, skade av husdyrhold, opparbeidelse av landbruks- og adkomstveier og lignende. I Sarpsborg var 34 fornminner tapt og 14 var skadet av slik virksomhet. De

Figur 13. Antall tapte fornminner fordelt på tapsårsak. Totalantallet er 104.

Kommune	Tidsrom	Jordbruk	Skogbruk	Bygg, vei	Hus, friluft	Sammensatt
Sarpsborg	37 år	34	1	15	45	9

Figur 14. Antall skadete fornminner fordelt på skadeårsak. Totalantallet er 88.

Kommune	Tidsrom	Jordbruk	Skogbruk	Bygg, vei	Hus, friluft	Tilrettelegging	Sammensatt
Sarpsborg	37 år	14	2	14	49	1	8

aller fleste av de fjernede lå i dyrket mark og var fullstendig bortpløyde. Dette var fornminner som også lå i dyrket mark da de ble registrert i 1967. Kulturminneloven tillater at marken over fornminner som tidligere er nyttet til beite eller innmark fortsatt kan nyttes til slike formål (KML §3), og dette fører til at gravhaugene forsvinner helt etter gjentatte pløyinger. Skadene som var påført fornminnene var i hovedsak forårsaket av dyrking, beiting og anlegg av lagringsplasser for jordbruksredskap (figur 15 og 16).

Skogbruksskade

Skade som oppstår i forbindelse med skogsdrift, som for eksempel nyplanting, markberedning, hogst, kjørespor/slitasje og skogsveier/adkomstveier (figur 17). Bare ett fornminne var tapt på grunn av skogbruk mens to var skadet. Det tapte var en gravhaug som tidligere var skadet og som nå var totalt fjernet i forbindelse med skogsdrift.

Bygg- og anleggsvirksomhet, industri- og veitbygging

Skade som oppstår i forbindelse med grøfter, vann- og avløpsledninger, tildekking (bl.a. i forbindelse med deponering av byggeavfall), innebygging, parkeringsplass, slitasje (kjørespor i forbindelse med maskinell virksomhet/snerydding), veianlegg, kraftledningsstolper, kraftledninger under vann og adkomstveier (også i forbindelse med midlertidige adkomstveier under byggeprosessen). I alt 15 fornminner var fjernet og 14 var skadet forårsaket av sektor bygg/anlegg. Fem var frigitt og fjernet i forbindelse med anlegging av ny E-6. De øvrige var fjernet eller skadet i forbindelse med utbedring av veier og anlegg av parkeringsplasser (figur 18).

Figur 15. Nydyrking av tidligere beiteområde. Slike store endringer av landskapet gjør det vanskelig å gjenfinne gravminnene og skader kan lett oppstå i. Fem gravhauger ble ikke gjenfunnet. Id-nr: 11182. Foto: Thomas Risan, NIKU, 2004.

Figur 16. Gårdsnært område med gravhaug. Id-nr: 49296. Foto: Thomas Risan, NIKU 2004.

Figur 17. Kjøring med skogsmaskiner i gravfelt. Id-nr: 19248. Foto: Thomas Risan, NIKU 2004.

Figur 18. Parkeringsplass anlagt i gravrøys. Ytterligere to gravrøys er fjernet i forbindelse med anlegget. Id-nr: 50832. Foto: Odd Stabbeorp, NIKU 2004.

Husbygging og friluftslivskade

Skade som følge av bl.a. nybygging eller utvidelser av boliger, campingplasser, hytteanlegg, hageanlegg, bryggeanlegg, garasjer, uthus, veiplaneringer (adkomstveier). I alt 45 fornminner er tapt og 49 er skadet i forbindelse med nybygging samt utbedring av hus og hager (figur 19 og 20). Fornminner som blir liggende i hager eller i friområder inntil bebyggelse er ofte utsatt for «integring», og dette fører til at de til slutt fjernes helt.

Tilrettelegging

Slitasje- og/eller skjøtselskader i forbindelse med at fornminnelokaliteter er tilrettelagt for publikum. I Sarpsborg er ett fornminne skadet ved at formidlingskiltet er satt ned midt i en steinsetning.

Sammensatt skadeårsak

Tap eller skade hvor det er vanskelig å bestemme hvilke aktiviteter som har forårsaket skaden, eller hvor det er flere skadeårsaker. Det er totalt ni fornminner som er tapt og åtte som er skadet innen denne kategori. I de fleste tilfellene var det ikke mulig å sette skadeårsaken inn i en av de definerte kategoriene fordi det var flere årsaker til fjerning eller skading.

Ved kontroll av fornminner er det som regel vanskelig å dokumentere når de ulike tiltakene har skjedd og som har ført til at fornminner er skadet eller fjernet. Det er derfor ikke mulig å gi eksakte tall pr år for hvor mange fornminner har vært berørt av tiltak. I denne undersøkelsen er det gått 37 år mellom førstegangsregistrering og kontroll. Mange av fornminnene har derfor trolig suk-

Figur 19. Anlegg av terrasse over gravrøys. Id-nr: 10908-3. Foto: Odd Stab- betorp, NIKU 2004.

Figur 20. Bygging av campinghytte i gravhaug. Id-nr: 5084. Foto: May-Liss Bøe Sollund, NIKU 2004.

sessivt blitt påført skade gjennom flere år slik at de til slutt er gått helt tapt. For at tallene skal ha utsagnsverdi og kunne brukes som sammenligningsmateriale i forbindelse med andre overvåkingsprosjekter, har vi likevel laget et estimat som beregner gjennomsnittlige tall for årlige tap og skader (figur 21 og 22 og vedlegg 1).

Etter 1967 er det registrert ytterligere 182 automatisk fredete fornminner som også ble kontrollert. Disse er ikke med i statistikkene som er utarbeidet. Den mest tallrike fornminnetypen blant disse er boplasser fra steinalderen. De boplassene som er lokalisert etter 1967 er funnet ved hjelp av prøvestikk i undergrunnen. I 100 slike prøvestikk ble det funnet flintavslag. Ved kontrollen i 2004 var det ikke mulig å finne spor etter selve prøvestikkene. Det ble derfor kun utført en vurdering av arealendringer i områdene der boplassene er registrert. Ut fra dette må det konkluderes med at sju boplassområder er fjernet. Seks som følge av utvidelse av steinbrudd og én i forbindelse med husbygging.

Det er også registrert 20 nye helleristningslokaliteter. Tretten av disse ble ikke gjenfunnet til tross for at det ikke hadde skjedd noen arealbruksendringer på 12 av stedene. Det må derfor antas at de er overdekket eller tilgrodd. I ett tilfelle var det foretatt omlegging av vei, og helleristningen som var lokalisert i området må derfor ansees som tapt. For endringer av fornminner registrert i perioden 1967-2004, se vedlegg 2.

7 Tendenser i trusselbildet

De fleste sporene etter de som levde i undersøkelsesområdet i forhistorisk tid er allerede fjernet, og det er jordbruket som gjennom tidene har forårsaket de største tapene. Undersøkelsen viser imidlertid at i løpet av de siste 37 årene er det skjedd endringer i trusselbildet. Vedlegg 1 viser at 46 av de 104 fornminnene som er fjernet og 47 av de 88 fornminnene som er skadet i perioden 1967-2004, i dag er lokalisert til arealkategorien tun/hage/park. Det er nå nybygging av boliger i bynære områdene som utgjør den største trusselen mot de registrerte fornminnene. Dette vises ved at det som tidligere var skog nå er kommet i kategorien tun/hage/park som følge av at dagens lokalisering av boliger skjer i disse tidligere skogsområdene. Spesielt skjer dette i by- og sentrumsnære områder. Denne type arealer består av åser og knauser med lav bonitet, men med god utsikt, og disse er attraktive som nye boligområder (jfr. figur 19). Undersøkelsen viser at det er først og fremst boligbygging med tilhørende hageanlegg som fører til det høye antall av ukontrollerbare tap av fornminner. Dette trusselbildet vil trolig ikke bli endret de nærmeste årene.

Ved kontrollen var det 116 fornminner som ikke ble gjenfunnet. Dette utgjør 9,8% av de automatisk fredete fornminnene som ble registrert i 1967. Alle ligger i områder der det ikke har skjedd arealbruksendringer. I tillegg var 64 stykt skjemt. Mange av de fredete fornminnene i Sarpsborg ligger i såkalte «restområder» i tilknytning til tun, hager og dyrket mark. På grunn av fredningsbestemmelsene er det ikke tillatt å foreta inngrep som kan skade fornminnene. Disse områdene blir derfor i stor grad brukt som deponeringsplass for avfall, søppel og utrangerte jordbruksredskap. Fornminnene som ligger i slike områder vil derfor med tiden bli tildekket, skadet, og til slutt vil de ikke være synlige.

Figur 21. Gjennomsnittlige tall for årlig tap av fornminner fordelt på tapsårsak gjennom 37 år.

Kommune	Periode	Jordbruk	Skogbruk	Bygg, vei	Hus, friluft	Sammensatt
Sarpsborg	1967-2004	0,92 (0,08%)	0,03 (0,00%)	0,41 (0,03%)	1,2 (0,10%)	0,24 (0,02%)

Figur 22. Gjennomsnittlige tall for årlig skade fordelt på skadeårsak gjennom 37 år.

Kommune	Periode	Jordbruk	Skogbruk	Bygg, vei	Hus, friluft	Tilrettelegging	Sammensatt
Sarpsborg	1967-2004	0,38 (0,03%)	0,05 (0,00%)	0,38 (0,03%)	1,32 (0,11%)	0,03 (0,00%)	0,22 (0,02%)

De fleste fornminnene ligger i produktiv skog og er utsatt for gjengroing. Etter hvert som avvirkning finner sted, vil disse være svært utsatte for tap og skade. Især gjelder det for de områdene der gjengroingen allerede er i gang. Gjengrodde fornminner er vanskelige å se og vil derfor ikke bli tatt hensyn til i den grad de skal i følge kulturminneloven. Dagens skogsdrift drives maskinelt, noe som også krever at det anlegges veier i skogsområdene.

En annen tendens som for øvrig gjelder for hele landet, er at fornminner som er skadet ikke blir tilstrekkelig påaktet. Skadete gravhauger har ikke lengre den karakteristiske jevne formen og oppfattes derfor ikke som gravminner. Derfor blir de ofte påført ytterligere skade inntil de er så skadet at de rett og slett blir fjernet. Det samme er tilfelle med gravrøyser. Stein som fjernes bidrar til at gravminnet mister sin form, og objektet blir dermed ikke oppfattet som hverken spesielt eller menneskeskapt. Det er derfor ofte at stein fra utkastede

gravrøyser blir brukt til vardebygging. Terskelen for å skade fornminner synker proporsjonalt med grad av skade (figur 23).

Fornminnenes tilstand og lokalisering er også knyttet opp mot planstatus. Med dette menes den status områdene har fått innenfor Arealdelen i kommuneplanen. For Sarpsborg kommune gjelder dette Kommuneplanens arealdel 2003-2016.

Av de tapte fornminnene lå 75% i områder regulert til Landbruks-, natur- og friluftsområder (LNF), og 10% lå i friområder. Blant de skadete lå 35% i LNF-områder, 25% lå i boligområder mens 24% lå i friområder. Ett av de skadete fornminnene lå i et område som er båndlagt etter Naturvernloven.

Blant de fornminnene som i 2004 har status som uendret ligger 9% i boligområder, mens 81% ligger i LNF-områder.

Figur 23. Det er vanskelig å få øye på gravrøysa som ligger her, id-nr: 11227. Steinene er brukt til varde eller bogastelle. Det er betraktelig færre stein som ligger på sin opprinnelige plass nå enn det var i 1967. Foto: May-Liss Bøe Sollund, NIKU 2004.

8 Konklusjon

Kontrollregistreringen i Sarpsborg kommune omfattet 1178 automatisk fredete fornminner. De fleste er gravhauger som ligger i produktive skogsområder eller på restområder i tilknytning til bebygde områder.

I løpet av de 37 årene som er gått mellom førstegangsregistreringen og kontrollregistreringen er 104 fornminner tapt, og 88 er påført en eller annen form for skade. Dette er henholdsvis 8,8% og 7,4% av det totale antall fornminner som ble registrert i 1967.

Fornminnene ble også kontrollert med tanke på nøyaktighet ved stedsangivelsen. I Sarpsborg var 30 fornminner ikke korrekt avmerket i henhold til gjeldende normer for akseptabel feilmargen som er 20 meter. I alt 116 fornminner ble ikke gjenfunnet og dette utgjør 9,8% av det totale antall. Dette skyldtes ikke at fornminnene var feilavmerket, men at de var tildekket. Dette har skjedd bevisst eller av naturlige årsaker, slik at de ikke lenger er synlige.

Husbygging og friluftsskade er den kategorien innen skadetype som har forårsaket flest tap og påført størst skade på fornminnene i kommunen. I fremtiden vil nok også dette være den største trusselen for fornminnene, fordi prognosene tilsier at flere vil bosette seg i kommunen og at nyetableringen av boligfelt vil skje nær tettstedene. Det er derfor de fornminnene som ligger nær tettstedene som vil være mest utsatt i fremtiden.

9 Kilder

- Askeladden. Databasen for kulturminner. - Riksantikvaren.
- Barlindhaug, Stine og Holm-Olsen, Inger Marie. 2003: Fortidens minner i dagens landskap. Status for automatisk fredete kulturminner i Saltdal kommune, Nordland 2002. - Oslo, NIKU Tema 2.
- Binns, Kari Støren. 1998: Fortidens minner i dagens landskap. Status for automatisk fredete kulturminner i Trondheim kommune, Sør-Trøndelag 1997. - Trondheim, NINA•NIKU - NIKU Oppdragsmelding 064:1-24.
- Binns, Kari Støren. 2000: Fortidens minner i dagens landskap. Status for automatisk fredete kulturminner i Grong kommune, Nord-Trøndelag 1999. - Oslo, NINA•NIKU - NIKU Oppdragsmelding 096:1-27.
- Binns, Kari Støren. 2001: Fortidens minner i dagens landskap. Status for automatisk fredete kulturminner i Fræna kommune, Møre og Romsdal 2000. - Oslo, NINA•NIKU - NIKU Publikasjoner 106:1-27.
- Binns, Kari Støren. 2003: Fortidens minner i dagens landskap. Status for automatisk fredete kulturminner i Skjåk kommune, Oppland 2002. - NIKU Tema 4:1-22.
- Binns, Kari Støren. 2004: Fortidens minner i dagens landskap. Status for automatisk fredete kulturminner i Bømlo kommune, Hordaland 2003. - Oslo, NIKU Tema 8:1-20.
- Brøgger, A. W. 1932: Østfolds oldtidsminner. Universitetets Oldsaksamling.
- Fasteland, Arthur. 1998: Fortidens minner i dagens landskap. Status for automatisk fredete kulturminner i Voss kommune, Hordaland i 1998. - Oslo, NINA•NIKU - NIKU Oppdragsmelding 078:1-17.
- Haavaldsen, Per. 2000: Fortidens minner i dagens landskap. Status for automatisk fredete kulturminner i Gjesdal kommune, Rogaland 1999. - Oslo, NINA•NIKU - NIKU Oppdragsmelding 097:1-19.
- Haavaldsen, Per. 2003: Fortidens minner i dagens landskap. Status for automatisk fredete kulturminner i Sandnes kommune, Rogaland 2002. - Oslo, NIKU Tema 3:1-16.
- Holm-Olsen, Inger Marie. 1998: Fortidens minner i dagens landskap. Status for automatisk fredete kulturminner i Tromsø kommune, Troms 1997. - Trondheim, NINA•NIKU - NIKU Oppdragsmelding 068:1-19.
- Holm-Olsen, Inger Marie. 2004: Fortidens minner i dagens landskap. Status for automatisk fredete kul-

turminner i Sortland kommune, Nordland 2003. - Oslo, NIKU Tema 11:1-17.

Lov om Kulturminner av 9. Juni 1978.

Myrvold, Elin Rose. 2001: Fortidens minner i dagens landskap. Status for automatisk fredete kulturminner i Guovdageainnu suohkan / Kautokeino kommune, Finnmark, 2000. - Oslo, NINA•NIKU - NIKU Oppdragsmelding 105:1-19.

NS 9450 Automatisk fredete kulturminner. Registrering av tap og skade. Norsk Standard, 1.utgave.

Sollund, May-Liss Bøe. 1997: Fortidens minner i dagens landskap. Status for automatisk fredete kulturminner i Skien kommune, Telemark 1997. - Trondheim, NINA•NIKU - NIKU Oppdragsmelding 042:1-30.

Sollund, May-Liss Bøe. 2001: Fortidens minner i dagens landskap. Status for automatisk fredete kulturminner i Nord-Aurdal kommune, Oppland 2000. - Oslo, NINA•NIKU - NIKU Publikasjoner107:1-15.

Sollund, May-Liss Bøe. 2003: Fortidens minner i dagens landskap. Status for automatisk fredete kulturminner i Eidskog kommune, Hedmark 2002. Oslo, NIKU Tema 1:1-21.

Sollund, May-Liss Bøe. 2004: Fortidens minner i dagens landskap. Status for automatisk fredete kulturminner i Horten kommune, Vestfold 2004. - Oslo, NIKU Tema 9:1-17.

Sollund, May-Liss Bøe. 2004: Fortidens minner i dagens landskap. Status for automatisk fredete kulturminner i Lillesand kommune, Aust-Agder 2004. Oslo, NIKU Tema 10:1-20.

10 Vedlegg

Vedlegg 1. Sarpsborg kommune, Østfold. Fornminner som er tapt/skadet eller ikke gjenfunnet etter registreringen i 1967.

Id-nummer	Sub-id	Kategori	Arealbruk 1967	Arealbruk 2004	Tilstand 2004	Endringsårsak	Merknad	Planstatus
9900	46	Gravhaug	Tun/hage/park	Vei	Tapt, frigitt	Bygg/vei	Ny E-18	Bebygg område
9900	47	Gravhaug	Tun/hage/park	Vei	Tapt, frigitt	Bygg/vei	Ny E-18	Bebygg område
9900	48	Gravhaug	Tun/hage/park	Vei	Tapt, frigitt	Bygg/vei	Ny E-18	Bebygg område
9900	49	Gravhaug	Tun/hage/park	Vei	Tapt, frigitt	Bygg/vei	Ny E-18	Bebygg område
9900	50	Gravhaug	Tun/hage/park	Vei	Tapt, frigitt	Bygg/vei	Ny E-18	Bebygg område
41464	1	Gravhaug	Park	Tun/hage/park	Tapt, frigitt	Hus/friluft	Tinghus	Bebygg område
50832	2	Gravrøys	Produktiv skog	Skog	Tapt u. frigiving	Bygg/vei	Parkeringsplass	LNF
50832	3	Gravrøys	Produktiv skog	Skog	Tapt u. frigiving	Bygg/vei	Parkeringsplass	LNF
69708	2	Gravrøys	Produktiv skog	Vei	Tapt u. frigiving	Bygg/vei	Veiutbedring	LNF
69708	1	Gravhaug	Produktiv skog	Vei	Tapt u. frigiving	Bygg/vei	Veiutbedring	LNF
20435	1	Gravhaug	Produktiv skog	Vei	Tapt u. frigiving	Bygg/vei	Vei	LNF
40757	3	Gravhaug	Skog	Skog	Tapt u. frigiving	Bygg/vei	Vegutvidelse	LNF
40757	4	Gravhaug	Skog	Skog	Tapt u. frigiving	Bygg/vei	Vegutvidelse	LNF
20431	1	Gravhaug	Dyrket	Skog	Tapt u. frigiving	Bygg/vei	Parkeringsplass	LNF
77384	1	Gravhaug	Produktiv skog	Produktiv skog	Tapt u. frigiving	Bygg/vei	Veiutbedring	LNF
69698	4	Gravhaug	Produktiv skog	Vei	Tapt u. frigiving	Bygg/vei	Vei	Område for regulering PBL
79158	2	Steinsetning	Produktiv skog	Tun/hage/park	Tapt u. frigiving	Hus/friluft	Husbygging	Bebygg område
79158	3	Steinsetning	Produktiv skog	Tun/hage/park	Tapt u. frigiving	Hus/friluft	Husbygging	Bebygg område
40576	3	Gravhaug	Brakkland	Tun/hage/park	Tapt u. frigiving	Hus/friluft	Park	Bebygg område
40576	4	Gravhaug	Brakkland	Tun/hage/park	Tapt u. frigiving	Hus/friluft	Park	Bebygg område
19256	1	Gravrøys	Tun/hage/park	Tun/hage/park	Tapt u. frigiving	Hus/friluft	Utgravd til dam?	Bebygg område
77467	39	Gravhaug	Skog	Tun/hage/park	Tapt u. frigiving	Hus/friluft	Hage	Friområde
39301	7	Gravhaug	Skog	Tun/hage/park	Tapt u. frigiving	Hus/friluft	Husbygging	Friområde
39301	8	Gravhaug	Skog	Tun/hage/park	Tapt u. frigiving	Hus/friluft	Husbygging	Friområde
39301	9	Gravhaug	Skog	Tun/hage/park	Tapt u. frigiving	Hus/friluft	Husbygging	Friområde
39301	10	Gravhaug	Skog	Tun/hage/park	Tapt u. frigiving	Hus/friluft	Husbygging	Friområde
39301	11	Gravhaug	Skog	Tun/hage/park	Tapt u. frigiving	Hus/friluft	Husbygging	Friområde
39301	12	Gravhaug	Skog	Tun/hage/park	Tapt u. frigiving	Hus/friluft	Husbygging	Friområde
39301	13	Skålgroptfelt	Skog	Tun/hage/park	Tapt u. frigiving	Hus/friluft	Husbygging	Friområde
39301	14	Skålgroptfelt	Skog	Tun/hage/park	Tapt u. frigiving	Hus/friluft	Husbygging	Friområde
39301	15	Vei	Skog	Tun/hage/park	Tapt u. frigiving	Hus/friluft	Husbygging	Friområde
69707	6	Gravrøys	Produktiv skog	Tun/hage/park	Tapt u. frigiving	Hus/friluft	Husbygging	LNF
69707	7	Gravrøys	Produktiv skog	Tun/hage/park	Tapt u. frigiving	Hus/friluft	Husbygging	LNF
69707	8	Gravrøys	Produktiv skog	Tun/hage/park	Tapt u. frigiving	Hus/friluft	Husbygging	LNF
69707	9	Gravrøys	Produktiv skog	Tun/hage/park	Tapt u. frigiving	Hus/friluft	Husbygging	LNF
69707	10	Gravrøys	Produktiv skog	Tun/hage/park	Tapt u. frigiving	Hus/friluft	Husbygging	LNF
69707	11	Gravrøys	Produktiv skog	Tun/hage/park	Tapt u. frigiving	Hus/friluft	Husbygging	LNF
69707	12	Gravrøys	Produktiv skog	Tun/hage/park	Tapt u. frigiving	Hus/friluft	Husbygging	LNF
69707	13	Gravrøys	Produktiv skog	Tun/hage/park	Tapt u. frigiving	Hus/friluft	Husbygging	LNF
69707	14	Gravrøys	Produktiv skog	Tun/hage/park	Tapt u. frigiving	Hus/friluft	Husbygging	LNF
69707	15	Bauta	Produktiv skog	Tun/hage/park	Tapt u. frigiving	Hus/friluft	Husbygging	LNF
69707	16	Bauta	Produktiv skog	Tun/hage/park	Tapt u. frigiving	Hus/friluft	Husbygging	LNF
69707	17	Bauta	Produktiv skog	Tun/hage/park	Tapt u. frigiving	Hus/friluft	Husbygging	LNF
30691	14	Gravhaug	Produktiv skog	Tun/hage/park	Tapt u. frigiving	Hus/friluft	Husbygging	LNF
30691	15	Gravhaug	Produktiv skog	Tun/hage/park	Tapt u. frigiving	Hus/friluft	Husbygging	LNF
30691	16	Gravhaug	Produktiv skog	Tun/hage/park	Tapt u. frigiving	Hus/friluft	Husbygging	LNF

Id-nummer	Sub-id	Kategori	Arealbruk 1967	Arealbruk 2004	Tilstand 2004	Endringsårsak	Merknad	Planstatus
30691	17	Gravhaug	Produktiv skog	Tun/hage/park	Tapt u. frigiving	Husfriluft	Husbygging	LNF
30691	18	Gravhaug	Produktiv skog	Tun/hage/park	Tapt u. frigiving	Husfriluft	Husbygging	LNF
30691	19	Gravhaug	Produktiv skog	Tun/hage/park	Tapt u. frigiving	Husfriluft	Husbygging	LNF
30691	20	Gravhaug	Produktiv skog	Tun/hage/park	Tapt u. frigiving	Husfriluft	Husbygging	LNF
30691	21	Gravhaug	Produktiv skog	Tun/hage/park	Tapt u. frigiving	Husfriluft	Husbygging	LNF
30691	22	Gravhaug	Produktiv skog	Tun/hage/park	Tapt u. frigiving	Husfriluft	Husbygging	LNF
30691	27	Baufastein	Produktiv skog	Tun/hage/park	Tapt u. frigiving	Husfriluft	Husbygging	LNF
30691	28	Baufastein	Produktiv skog	Tun/hage/park	Tapt u. frigiving	Husfriluft	Husbygging	LNF
30691	29	Baufastein	Produktiv skog	Tun/hage/park	Tapt u. frigiving	Husfriluft	Husbygging	LNF
29207	1	Gravhaug	Produktiv skog	Produktiv skog	Tapt u. frigiving	Husfriluft	Husbygging	LNF
19655	1	Gravhaug	Skog	Tun/hage/park	Tapt u. frigiving	Husfriluft	Husbygging	LNF
40856	1	Vei	Produktiv skog	Udefinert	Tapt u. frigiving	Husfriluft	Treningsbane, hest	LNF
30837	1	Vei	Produktiv skog	Udefinert	Tapt u. frigiving	Husfriluft	Treningsbane, hest	LNF
75908	1	Gravrøys	Skog	Skog	Tapt u. frigiving	Husfriluft	Utkaftet	LNF
50952	8	Gravhaug	Skog	Skog	Tapt u. frigiving	Jordbruk		LNF
50952	9	Gravhaug	Dyrket	Dyrket	Tapt u. frigiving	Jordbruk	Utløyd	LNF
50952	10	Gravhaug	Dyrket	Dyrket	Tapt u. frigiving	Jordbruk	Utløyd	LNF
50952	11	Gravhaug	Dyrket	Dyrket	Tapt u. frigiving	Jordbruk	Utløyd	LNF
50952	12	Gravhaug	Dyrket	Dyrket	Tapt u. frigiving	Jordbruk	Utløyd	LNF
50952	13	Gravhaug	Dyrket	Dyrket	Tapt u. frigiving	Jordbruk	Utløyd	LNF
50952	14	Gravhaug	Dyrket	Dyrket	Tapt u. frigiving	Jordbruk	Utløyd	LNF
50952	15	Gravhaug	Dyrket	Dyrket	Tapt u. frigiving	Jordbruk	Utløyd	LNF
50952	16	Gravhaug	Dyrket	Dyrket	Tapt u. frigiving	Jordbruk	Utløyd	LNF
50952	17	Gravhaug	Dyrket	Dyrket	Tapt u. frigiving	Jordbruk	Utløyd	LNF
50952	18	Gravhaug	Dyrket	Dyrket	Tapt u. frigiving	Jordbruk	Utløyd	LNF
50952	19	Gravhaug	Dyrket	Dyrket	Tapt u. frigiving	Jordbruk	Utløyd	LNF
50952	20	Gravhaug	Dyrket	Dyrket	Tapt u. frigiving	Jordbruk	Utløyd	LNF
50952	21	Gravhaug	Dyrket	Dyrket	Tapt u. frigiving	Jordbruk	Utløyd	LNF
50952	25	Gravhaug	Dyrket	Dyrket	Tapt u. frigiving	Jordbruk	Utløyd	LNF
50952	26	Gravhaug	Dyrket	Dyrket	Tapt u. frigiving	Jordbruk	Utløyd	LNF
50952	28	Gravhaug	Dyrket	Dyrket	Tapt u. frigiving	Jordbruk	Utløyd	LNF
50952	29	Gravhaug	Dyrket	Dyrket	Tapt u. frigiving	Jordbruk	Utløyd	LNF
50952	32	Gravhaug	Dyrket	Dyrket	Tapt u. frigiving	Jordbruk	Utløyd	LNF
50562	1	Gravhaug	Produktiv skog	Dyrket	Tapt u. frigiving	Jordbruk	Dyrket	LNF
50156	24	Steinlegning	Produktiv skog	Produktiv skog	Tapt u. frigiving	Jordbruk	Dyrket	LNF
40503	1	Gravhaug	Produktiv skog	Dyrket	Tapt u. frigiving	Jordbruk	Dyrket	LNF
40515	1	Gravhaug	Beite	Dyrket	Tapt u. frigiving	Jordbruk	Dyrket	LNF
40515	2	Gravhaug	Beite	Dyrket	Tapt u. frigiving	Jordbruk	Dyrket	LNF
40515	3	Gravhaug	Beite	Dyrket	Tapt u. frigiving	Jordbruk	Dyrket	LNF
30534	2	Gravhaug	Dyrket	Skog	Tapt u. frigiving	Jordbruk	Dyrket	LNF
11028	6	Gravhaug	Produktiv skog	Produktiv skog	Tapt u. frigiving	Jordbruk	Omrotet, lagringsplass	LNF
11028	7	Gravhaug	Produktiv skog	Produktiv skog	Tapt u. frigiving	Jordbruk	Omrotet, lagringsplass	LNF
11028	8	Gravhaug	Produktiv skog	Produktiv skog	Tapt u. frigiving	Jordbruk	Omrotet, lagringsplass	LNF
58668	1	Vei	Produktiv skog	Dyrket	Tapt u. frigiving	Jordbruk		LNF
9816	1	Gravhaug	Beite	Beite	Tapt u. frigiving	Jordbruk	Hestehage	LNF
68604	1	Gravhaug	Dyrket	Dyrket	Tapt u. frigiving	Jordbruk	Utløyd	LNF

Id-nummer	Sub-id	Kategori	Arealbruk 1967	Arealbruk 2004	Tilstand 2004	Endringsårsak	Merknad	Planstatus
77443	1	Gravhaug	Beite	Skog	Tapt u. frigiving	Jordbruk	Lagringsplass	LNF
39291	3	Gravhaug	Skog	Skog	Tapt u. frigiving	Jordbruk	Lagringsplass	LNF
3625	1	Gravhaug	Tun/hage/park	Tun/hage/park	Tapt u. frigiving	Sammensatt	Hage	Bebygg område
40550	2	Gravhaug	Skog	Skog	Tapt u. frigiving	Sammensatt		Bebygg område
77467	2	Gravhaug	Produktiv skog	Tun/hage/park	Tapt u. frigiving	Sammensatt	Husbygging	Friområde
69712	1	Steinlegning	Produktiv skog	Vei	Tapt u. frigiving	Sammensatt	Sandtak, hugst	LNF
49259	1	Gravhaug	Produktiv skog	Tun/hage/park	Tapt u. frigiving	Sammensatt		LNF
49259	2	Baufastein	Produktiv skog	Tun/hage/park	Tapt u. frigiving	Sammensatt		LNF
49259	3	Gravhaug	Produktiv skog	Tun/hage/park	Tapt u. frigiving	Sammensatt		LNF
9863	2	Gravhaug	Beite	Skog	Tapt u. frigiving	Sammensatt		LNF
9863	3	Gravhaug	Beite	Skog	Tapt u. frigiving	Sammensatt		LNF
77445	5	Gravhaug	Beite	Skog	Tapt u. frigiving	Sammensatt		LNF
77467	69	Gravhaug	Skog	Skog	Tapt u. frigiving	Skogbruk		LNF
39300	1	Gravhaug	Tun/hage/park	Tun/hage/park	Skadet	Bygg/vei	"Øy" i skolegård	Friområde
50832	1	Gravhaug	Produktiv skog	Tun/hage/park	Skadet	Bygg/vei		Friområde
30691	13	Gravhaug	Produktiv skog	Produktiv skog	Skadet	Bygg/vei	Parkeringsplass	LNF
30691	7	Gravhaug	Produktiv skog	Produktiv skog	Skadet	Bygg/vei	Vei i sikringsone	LNF
41004	1	Gravhaug	Produktiv skog	Produktiv skog	Skadet	Bygg/vei	Veiutbedring	LNF
19248	5	Gravhaug	Produktiv skog	Produktiv skog	Skadet	Bygg/vei	Traktorvei	LNF
19248	7	Gravhaug	Produktiv skog	Produktiv skog	Skadet	Bygg/vei	Vei i sikringsone	LNF
31250	1	Gravhaug	Produktiv skog	Produktiv skog	Skadet	Bygg/vei	Vei i sikringsone	LNF
30819	2	Gravhaug	Skog	Tun/hage/park	Skadet	Bygg/vei	Vei i sikringsone	LNF
30819	1	Gravhaug	Skog	Tun/hage/park	Skadet	Bygg/vei	Vei i sikringsone	LNF
11548	1	Gravhaug	Beite	Tun/hage/park	Skadet	Bygg/vei	Kirkegård	Område for regulering PBL
40905	1	Gravhaug	Beite	Tun/hage/park	Skadet	Bygg/vei	Kirkegård	Område for regulering PBL
20821	4	Steinsetning	Produktiv skog	Tun/hage/park	Skadet	Bygg/vei	Vei i sikringsone	Område for regulering PBL
13424	1	Vegetasjonsmerke	Produktiv skog	Produktiv skog	Skadet	Bygg/vei	Bygg/vei	Vegutvidelse E-6 Område
for regulering PBL								
79109	1	Vei	Beite	Dyrket	Skadet	Bygg/vei	S-del fjernet	Område for regulering PBL
10908	6	Gravrøys	Skog	Tun/hage/park	Skadet	Hus/friluft	Jordterrasse	Bebygg område
10908	1	Gravrøys	Skog	Tun/hage/park	Skadet	Hus/friluft	Sprengstein pålagt	Bebygg område
10923	1	Gravrøys	Produktiv skog	Tun/hage/park	Skadet	Hus/friluft	Ytterligere utkastet	Bebygg område
10923	2	Gravrøys	Produktiv skog	Tun/hage/park	Skadet	Hus/friluft	Ytterligere utkastet	Bebygg område
10923	3	Gravrøys	Produktiv skog	Tun/hage/park	Skadet	Hus/friluft	Ytterligere utkastet	Bebygg område
10923	4	Gravrøys	Produktiv skog	Tun/hage/park	Skadet	Hus/friluft	Ytterligere utkastet	Bebygg område
10923	5	Gravrøys	Produktiv skog	Tun/hage/park	Skadet	Hus/friluft	Ytterligere utkastet	Bebygg område
10923	6	Gravrøys	Produktiv skog	Tun/hage/park	Skadet	Hus/friluft	Ytterligere utkastet	Bebygg område
10923	7	Gravrøys	Produktiv skog	Tun/hage/park	Skadet	Hus/friluft	Ytterligere utkastet	Bebygg område
10923	8	Gravrøys	Produktiv skog	Tun/hage/park	Skadet	Hus/friluft	Ytterligere utkastet	Bebygg område
79158	1	Steinsetning	Produktiv skog	Tun/hage/park	Skadet	Hus/friluft	Ytterligere utkastet	Bebygg område
40576	1	Gravhaug	Brakkland	Tun/hage/park	Skadet	Hus/friluft	Integrert i hage	Bebygg område
40576	2	Gravhaug	Brakkland	Tun/hage/park	Skadet	Hus/friluft		Bebygg område
29296	1	Gravhaug	Skog	Tun/hage/park	Skadet	Hus/friluft	Garasje inntil i nord	Bebygg område
9853	1	Gravhaug	Tun/hage/park	Tun/hage/park	Skadet	Hus/friluft	Inneklemm mellom hus	Bebygg område
9900	5	Gravhaug	Tun/hage/park	Tun/hage/park	Skadet	Hus/friluft	Plen/blomsterbed	Bebygg område
9900	6	Gravhaug	Tun/hage/park	Tun/hage/park	Skadet	Hus/friluft	Plen/blomsterbed	Bebygg område

Id-nummer	Sub-id	Kategori	Arealbruk 1967	Arealbruk 2004	Tilstand 2004	Endringsårsak	Merknad	Planstatus
9900	7	Gravhaug	Tun/hage/park	Tun/hage/park	Skadet	Hus/friluft	Plen/blomsterbed	Bebygg område
9900	8	Gravhaug	Tun/hage/park	Tun/hage/park	Skadet	Hus/friluft	Plen/blomsterbed	Bebygg område
9900	10	Gravhaug	Tun/hage/park	Tun/hage/park	Skadet	Hus/friluft	Plen/blomsterbed	Bebygg område
77460	4	Gravhaug	Lavbonitet	Tun/hage/park	Skadet	Hus/friluft	Nedgravninger	Bebygg område
77467	6	Gravhaug	Skog	Skog	Skadet	Hus/friluft		Frionråde
77467	14	Gravhaug	Skog	Skog	Skadet	Hus/friluft		Frionråde
77467	16	Gravhaug	Skog	Skog	Skadet	Hus/friluft		Frionråde
77467	35	Gravhaug	Skog	Skog	Skadet	Hus/friluft		Frionråde
77467	38	Gravhaug	Tun/hage/park	Tun/hage/park	Skadet	Hus/friluft		Frionråde
77467	48	Gravhaug	Tun/hage/park	Tun/hage/park	Skadet	Hus/friluft		Frionråde
77467	49	Gravhaug	Tun/hage/park	Tun/hage/park	Skadet	Hus/friluft		Frionråde
77467	58	Gravhaug	Tun/hage/park	Tun/hage/park	Skadet	Hus/friluft		Frionråde
77467	59	Gravhaug	Tun/hage/park	Tun/hage/park	Skadet	Hus/friluft		Frionråde
77467	44	Gravhaug	Tun/hage/park	Tun/hage/park	Skadet	Hus/friluft		Frionråde
77467	64	Gravhaug	Tun/hage/park	Tun/hage/park	Skadet	Hus/friluft		Frionråde
39301	1	Gravhaug	Skog	Tun/hage/park	Skadet	Hus/friluft		Frionråde
39301	2	Gravhaug	Skog	Tun/hage/park	Skadet	Hus/friluft		Frionråde
39301	3	Gravhaug	Skog	Tun/hage/park	Skadet	Hus/friluft		Frionråde
39301	4	Gravhaug	Skog	Tun/hage/park	Skadet	Hus/friluft		Frionråde
39301	5	Gravhaug	Skog	Tun/hage/park	Skadet	Hus/friluft		Frionråde
39301	6	Gravhaug	Skog	Tun/hage/park	Skadet	Hus/friluft		Frionråde
9894	1	Gravhaug	Tun/hage/park	Tun/hage/park	Skadet	Hus/friluft		Frionråde
20976	1	Gravhaug	Produktiv skog	Produktiv skog	Skadet	Hus/friluft		LNF
29207	9	Bautastein	Produktiv skog	Produktiv skog	Skadet	Hus/friluft		LNF
50484	1	Gravhaug	Dyrket	Tun/hage/park	Skadet	Hus/friluft		LNF
77399	6	Gravhaug	Skog	Tun/hage/park	Skadet	Hus/friluft		LNF
29227	1	Bygdeborg	Skog	Skog	Skadet	Hus/friluft		LNF
29227	2	Gravhaug	Skog	Skog	Skadet	Hus/friluft		LNF
77421	1	Gravhaug	Produktiv skog	Skog	Skadet	Hus/friluft		LNF
68604	2	Gravhaug	Produktiv skog	Tun/hage/park	Skadet	Hus/friluft		LNF
68604	3	Gravhaug	Produktiv skog	Tun/hage/park	Skadet	Hus/friluft		LNF
13174	1	Gravhaug	Skog	Skog	Skadet	Hus/friluft		LNF
50952	27	Gravhaug	Dyrket	Dyrket	Skadet	Jordbruk		LNF
50952	124	Gravhaug	Skog	Skog	Skadet	Jordbruk		LNF
50952	33	Gravhaug	produktiv skog	Skog	Skadet	Jordbruk		LNF
77399	3	Gravhaug	Skog	Beite	Skadet	Jordbruk		LNF
77399	4	Gravhaug	Skog	Beite	Skadet	Jordbruk		LNF
77399	5	Gravhaug	Skog	Beite	Skadet	Jordbruk		LNF
49296	1	Gravhaug	Skog	Skog	Skadet	Jordbruk		LNF
29259	1	Gravhaug	Produktiv skog	Produktiv skog	Skadet	Jordbruk		LNF
9779	2	Gravhaug	Beite	Brakkland	Skadet	Jordbruk		LNF
9779	3	Gravhaug	Beite	Brakkland	Skadet	Jordbruk		LNF
49278	1	Gravhaug	Beite	Beite	Skadet	Jordbruk		LNF
49278	2	Gravhaug	Beite	Beite	Skadet	Jordbruk		LNF
49278	3	Gravhaug	Beite	Beite	Skadet	Jordbruk		LNF
58539	1	Helleristning	Dyrket	Dyrket	Skadet	Jordbruk		LNF

Id-nummer	Sub-id	Kategori	Arealbruk 1967	Arealbruk 2004	Tilstand 2004	Endringsårsak	Merknad	Planstatus
40550	1	Gravhaug	Skog	Tun/hage/park	Skadet	Sammensatt		Bebygg område
77467	1	Gravhaug	Tun/hage/park	Tun/hage/park	Skadet	Sammensatt	Kun forhøyning nå	Frrområde
75873	1	Steinlegning	Produktiv skog	Produktiv skog	Skadet	Sammensatt	S-del tildekket, søppel	LNF
49278	5	Gravhaug	Beite	Beite	Skadet	Sammensatt		Båndlagt etter NVL
49278	6	Gravhaug	Beite	Beite	Skadet	Sammensatt		Båndlagt etter NVL
49278	7	Gravhaug	Beite	Beite	Skadet	Sammensatt	Halve igjen	Båndlagt etter NVL
49278	8	Gravhaug	Beite	Beite	Skadet	Sammensatt	Halve igjen	Båndlagt etter NVL
49278	9	Gravhaug	Beite	Beite	Skadet	Sammensatt		Båndlagt etter NVL
20949	1	Steinsetning	Produktiv skog	produktiv skog	Skadet	Tilrettelegging	Skilt i midten	LNF
11182	6	Gravhaug	Dyrket	Dyrket	Ikke gjentfunnet	Sammensatt		LNF
11182	7	Gravhaug	Dyrket	Dyrket	Ikke gjentfunnet	Sammensatt		LNF
11182	8	Gravhaug	Dyrket	Dyrket	Ikke gjentfunnet	Sammensatt		LNF
11182	9	Gravhaug	Dyrket	Dyrket	Ikke gjentfunnet	Sammensatt		LNF
11182	10	Gravhaug	Dyrket	Dyrket	Ikke gjentfunnet	Sammensatt		LNF
9807	4	Gravhaug	Produktiv skog	produktiv skog	Ikke gjentfunnet	Sammensatt	Hogd med ny prod, veier	LNF
9807	5	Gravhaug	Produktiv skog	produktiv skog	Ikke gjentfunnet	Sammensatt	Hogd med ny prod, veier	LNF
9807	6	Gravhaug	Produktiv skog	produktiv skog	Ikke gjentfunnet	Sammensatt	Hogd med ny prod, veier	LNF
9807	7	Gravhaug	Produktiv skog	produktiv skog	Ikke gjentfunnet	Sammensatt	Hogd med ny prod, veier	LNF
9807	8	Gravhaug	Produktiv skog	produktiv skog	Ikke gjentfunnet	Sammensatt	Hogd med ny prod, veier	LNF
9807	9	Gravhaug	Produktiv skog	produktiv skog	Ikke gjentfunnet	Sammensatt	Hogd med ny prod, veier	LNF
9807	9	Gravhaug	Produktiv skog	produktiv skog	Ikke gjentfunnet	Sammensatt	Hogd med ny prod, veier	LNF
9900	51	Gravhaug	Tun/hage/park	Tun/hage/park	Ikke gjentfunnet	Sammensatt	Gjengrodd	Bebygg område
9900	52	Gravhaug	Tun/hage/park	Tun/hage/park	Ikke gjentfunnet	Sammensatt	Gjengrodd	Bebygg område
9900	53	Gravhaug	Tun/hage/park	Tun/hage/park	Ikke gjentfunnet	Sammensatt	Gjengrodd	Bebygg område
9900	54	Gravhaug	Tun/hage/park	Tun/hage/park	Ikke gjentfunnet	Sammensatt	Gjengrodd	Bebygg område
9900	55	Gravhaug	Tun/hage/park	Tun/hage/park	Ikke gjentfunnet	Sammensatt	Gjengrodd	Bebygg område
9900	56	Gravhaug	Tun/hage/park	Tun/hage/park	Ikke gjentfunnet	Sammensatt	Gjengrodd	Bebygg område
77461	1	Steinsetning	Dyrket	Tun/hage/park	Ikke gjentfunnet	Sammensatt	Gjengrodd	Bebygg område
78805	1	Helleristning	Tun/hage/park	Tun/hage/park	Ikke gjentfunnet	Sammensatt	Gjengrodd	Bebygg område
77467	42	Helleristning	Tun/hage/park	Tun/hage/park	Ikke gjentfunnet	Sammensatt	Gjengrodd	Bebygg område
77467	70	Gravhaug	Tun/hage/park	Tun/hage/park	Ikke gjentfunnet	Sammensatt	Gjengrodd	Bebygg område
77467	61	Gravhaug	Tun/hage/park	Tun/hage/park	Ikke gjentfunnet	Sammensatt	Gjengrodd	Bebygg område
50567	1	Helleristning	Skog	Skog	Ikke gjentfunnet	Sammensatt	Gjengrodd	Bebygg område
62392	1	Gravhaug	Dyrket	Dyrket	Ikke gjentfunnet	Sammensatt	Gjengrodd	Bebygg område
50952	5	Gravhaug	Produktiv skog	Produktiv skog	Ikke gjentfunnet	Sammensatt	Gjengrodd	Bebygg område
50952	62	Gravhaug	Produktiv skog	Produktiv skog	Ikke gjentfunnet	Sammensatt	Gjengrodd	Bebygg område
50952	108	Gravhaug	Produktiv skog	Produktiv skog	Ikke gjentfunnet	Sammensatt	Hugstområde	LNF
50564	1	Helleristning	Produktiv skog	Produktiv skog	Ikke gjentfunnet	Sammensatt	Gjengrodd	LNF
69687	1	Helleristning	Tun/hage/park	Tun/hage/park	Ikke gjentfunnet	Sammensatt	Gjengrodd	LNF
20970	1	Helleristning	Tun/hage/park	Tun/hage/park	Ikke gjentfunnet	Sammensatt	Gjengrodd	LNF
79141	1	Helleristning	Skog	Skog	Ikke gjentfunnet	Sammensatt	Gjengrodd	LNF
11544	1	Helleristning	Tun/hage/park	Tun/hage/park	Ikke gjentfunnet	Sammensatt	Gjengrodd	LNF
50685	1	Helleristning	Produktiv skog	Produktiv skog	Ikke gjentfunnet	Sammensatt	gjengrodd/tidekket	LNF
11553	4	Bautastein	Produktiv skog	Produktiv skog	Ikke gjentfunnet	Sammensatt	Nyttiplantet	LNF
11553	5	Bautastein	Produktiv skog	Produktiv skog	Ikke gjentfunnet	Sammensatt	Nyttiplantet	LNF
11553	6	Bautastein	Produktiv skog	Produktiv skog	Ikke gjentfunnet	Sammensatt	Nyttiplantet	LNF
11553	25	Steinsetning	Produktiv skog	Produktiv skog	Ikke gjentfunnet	Sammensatt	Nyttiplantet	LNF

Id-nummer	Sub-id	Kategori	Arealbruk 1967	Arealbruk 2004	Tilstand 2004	Endringsårsak	Merknad	Planstatus
11553	26	Steinsetning	Produktiv skog	Produktiv skog	Ikke gjentunnet		Nyttiplantet	LNF
30691	30	Steinsetning	Produktiv skog	produktiv skog	Ikke gjentunnet		Gjengrodd	LNF
41159	1	Helleristning	Skog	Skog	Ikke gjentunnet		Gjengrodd	LNF
31167	1	Helleristning	Tun/hage/park	Tun/hage/park	Ikke gjentunnet		Gjengrodd	LNF
21237	1	Helleristning	Skog	Skog	Ikke gjentunnet		Gjengrodd	LNF
20972	1	Helleristning	Dyrket	Dyrket	Ikke gjentunnet		Gjengrodd	LNF
69690	1	Helleristning	Dyrket	Dyrket	Ikke gjentunnet		Gjengrodd	LNF
69699	1	Helleristning	Dyrket	Dyrket	Ikke gjentunnet		Gjengrodd	LNF
29207	5	Gravhaug	Skog	Skog	Ikke gjentunnet			LNF
29207	6	Gravhaug	Produktiv skog	Produktiv skog	Ikke gjentunnet		Ukjent	LNF
29207	7	Gravhaug	Produktiv skog	Produktiv skog	Ikke gjentunnet		Ukjent	LNF
29207	8	Gravhaug	Produktiv skog	Produktiv skog	Ikke gjentunnet		Ukjent	LNF
75818	2	Gravhaug	Produktiv skog	Produktiv skog	Ikke gjentunnet		Tildekket	LNF
50896	1	Helleristning	Dyrket	Dyrket	Ikke gjentunnet			LNF
79457	1	Helleristning	Dyrket	Dyrket	Ikke gjentunnet			LNF
62142	1	Helleristning	Dyrket	Dyrket	Ikke gjentunnet		Tildekket som før	LNF
58769	1	Helleristning	Beite	Dyrket	Ikke gjentunnet		Gjengrodd	LNF
20399	1	Helleristning	Beite	Dyrket	Ikke gjentunnet		Nyttiplantet	LNF
69584	1	Helleristning	Tun/hage/park	Tun/hage/park	Ikke gjentunnet		Gjengrodd/tildekket	LNF
11045	1	Skålgrop	Beite	Skog	Ikke gjentunnet		Gjengrodd/tildekket	LNF
30411	1	Helleristning	Produktiv skog	produktiv skog	Ikke gjentunnet		Gjengrodd/tildekket	LNF
79167	1	Helleristning	Dyrket	Dyrket	Ikke gjentunnet		Gjengrodd/tildekket	LNF
40917	1	Helleristning	Dyrket	Dyrket	Ikke gjentunnet		Tildekket	LNF
50584	1	Helleristning	Dyrket	Dyrket	Ikke gjentunnet		gjengrodd/tildekket	LNF
40918	1	Helleristning	Tun/hage/park	Tun/hage/park	Ikke gjentunnet		Gjengrodd/tildekket	LNF
11559	1	Helleristning	Dyrket	Dyrket	Ikke gjentunnet		Gjengrodd/tildekket	LNF
79194	1	Helleristning	Dyrket	Dyrket	Ikke gjentunnet		Gjengrodd/tildekket	LNF
69751	1	Helleristning	Dyrket	Dyrket	Ikke gjentunnet		Lagringsplass	LNF
40958	1	Helleristning	Dyrket	Dyrket	Ikke gjentunnet		Lagringsplass	LNF
69772	1	Helleristning	Dyrket	Dyrket	Ikke gjentunnet		Gjengrodd/tildekket	LNF
75913	1	Helleristning	Dyrket	Dyrket	Ikke gjentunnet		Gjengrodd/tildekket	LNF
69772	1	Helleristning	Tun/hage/park	Tun/hage/park	Ikke gjentunnet		Lagringsplass	LNF
11169	1	Helleristning	Tun/hage/park	Tun/hage/park	Ikke gjentunnet		Gjengrodd	LNF
40916	1	Helleristning	Tun/hage/park	Tun/hage/park	Ikke gjentunnet		Lagringsplass	LNF
40900	1	Helleristning	Tun/hage/park	Lagringsplass for maskiner, ved	Ikke gjentunnet	Ikke gjentunnet		Lagringsplass
30880	1	Helleristning	Beite	Beite	Ikke gjentunnet		Lagringsplass	LNF
79143	1	Helleristning	Beite	Beite	Ikke gjentunnet		Gjengrodd/tildekket	LNF
11545	1	Helleristning	Tun/hage/park	Tun/hage/park	Ikke gjentunnet		Overlagret	LNF
50568	1	Helleristning	Beite	Dyrket	Ikke gjentunnet		Gjengrodd/tildekket	LNF
58547	1	Helleristning	Skog	Skog	Ikke gjentunnet		Gjengrodd/tildekket	LNF
30886	1	Helleristning	Dyrket	Dyrket	Ikke gjentunnet		Gjengrodd/tildekket	LNF
58733	2	Gravhaug	Produktiv skog	Produktiv skog	Ikke gjentunnet		Ukjent	LNF
42412	1	Helleristning	Produktiv skog	Produktiv skog	Ikke gjentunnet		Gjengrodd/tildekket	LNF
30793	1	Helleristning	Tun/hage/park	Tun/hage/park	Ikke gjentunnet		Tildekket	LNF
78543	1	Helleristning	Beite	Skog	Ikke gjentunnet		Gjengrodd/tildekket	LNF
69737	1	Helleristning	Tun/hage/park	Tun/hage/park	Ikke gjentunnet		Gjengrodd/tildekket	LNF
62704	1	Gravhaug	Produktiv skog	Produktiv skog	Ikke gjentunnet		Skogsdrift	LNF

Id-nummer	Sub-id	Kategori	Arealbruk 1967	Arealbruk 2004	Tilstand 2004	Endringsårsak	Merknad	Planstatus
19663	1	Gravhaug	Produktiv skog	kratt	Ikke gjentfunnet		Hugstområde	LNF
77383	1	Gravrøys	skog	Skog	Ikke gjentfunnet		Sammensatt	LNF
78692	4	Grop	Produktiv skog	Produktiv skog	Ikke gjentfunnet		Gjengrodd	LNF
78692	5	Grop	Produktiv skog	Produktiv skog	Ikke gjentfunnet		Gjengrodd	LNF
29236	15	Gravhaug	Beite	Skog	Ikke gjentfunnet		Gjengrodd	LNF
29236	16	Gravhaug	Beite	Skog	Ikke gjentfunnet		Gjengrodd	LNF
77445	5	Gravhaug	Produktiv skog	Produktiv skog	Ikke gjentfunnet			LNF
75141	1	Gravhaug	Produktiv skog	Produktiv skog	Ikke gjentfunnet		Dyrket i området	LNF
30943	1	Helleristning	Dyrket	Skog	Ikke gjentfunnet		Gjengrodd	LNF
68624	1	Gravrøys	Beite	Skog	Ikke gjentfunnet		Gjengrodd	LNF
9863	1	Gravhaug	Beite	Skog	Ikke gjentfunnet		Gjengrodd	LNF
31278	1	Helleristning	Tun/hage/park	Tun/hage/park	Ikke gjentfunnet			LNF
69618	1	Helleristning	Dyrket	Dyrket	Ikke gjentfunnet		Gjengrodd	LNF
40826	1	Helleristning	Tun/hage/park	Tun/hage/park	Ikke gjentfunnet		Gjengrodd	LNF
79079	1	Helleristning	Dyrket	Dyrket	Ikke gjentfunnet		Tildekket	LNF
58652	1	Helleristning	Skog	Skog	Ikke gjentfunnet			LNF
50540	1	Vei	Produktiv skog	Produktiv skog	Ikke gjentfunnet		Gjengrodd	LNF
50541	1	Vei	Produktiv skog	Produktiv skog	Ikke gjentfunnet		Gjengrodd	LNF
21248	1	Helleristning	Tun/hage/park	Tun/hage/park	Ikke gjentfunnet		Gjengrodd	LNF
39247	11	Gravhaug	Beite	Brakkland	Ikke gjentfunnet		Område for regulering PBL	Område for regulering PBL
39247	12	Gravhaug	Beite	Brakkland	Ikke gjentfunnet		Gjengrodd	Område for regulering PBL
39247	13	Gravhaug	Beite	Brakkland	Ikke gjentfunnet		Gjengrodd	Område for regulering PBL
39247	14	Gravhaug	Beite	Brakkland	Ikke gjentfunnet		Gjengrodd	Område for regulering PBL
39247	15	Gravhaug	Beite	Brakkland	Ikke gjentfunnet		Gjengrodd	Område for regulering PBL
39247	16	Gravhaug	Beite	Brakkland	Ikke gjentfunnet		Gjengrodd	Område for regulering PBL
39247	17	Gravhaug	Beite	Brakkland	Ikke gjentfunnet		Gjengrodd	Område for regulering PBL
39247	18	Gravhaug	Beite	Brakkland	Ikke gjentfunnet		Gjengrodd	Område for regulering PBL
39247	19	Gravhaug	Beite	Brakkland	Ikke gjentfunnet		Gjengrodd	Område for regulering PBL
39247	20	Gravhaug	Beite	Brakkland	Ikke gjentfunnet		Gjengrodd	Område for regulering PBL
39247	21	Vei	Beite	Brakkland	Ikke gjentfunnet		Gjengrodd	Område for regulering PBL
79166	1	Helleristning	Dyrket	Dyrket	Ikke gjentfunnet		Gjengrodd	Område for regulering PBL
69697	1	Helleristning	Skog	Skog	Ikke gjentfunnet		Gjengrodd	Område for regulering PBL
78795	18	Helleristning	Tun/hage/park	Tun/hage/park	Ikke gjentfunnet		Tildekket	Båndlagt etter annet lovverk

Vedlegg 2. Sarpsborg kommune, Østfold. Forninner som er tapt/skadet eller ikke gjenfunnet etter registreringene som er utført i perioden 1967-2004.

Id-nummer	Sub-id	Kategori	Arealbruk 1967	Arealbruk 2004	Tilstand 2004	Endringsårsak	Planstatus
70512	1	Boplass	Produktiv skog	Materialuttak	Tapt u. frigiving	steinbrudd	LNF
32400	1	Boplass	Produktiv skog	Materialuttak	Tapt u. frigiving	steinbrudd	LNF
70513	1	Boplass	Produktiv skog	Materialuttak	Tapt u. frigiving	steinbrudd	Reg til steinbrudd
3002	1	Boplass	Produktiv skog	Materialuttak	Tapt u. frigiving	steinbrudd	Reg til steinbrudd
52122	1	Boplass	Produktiv skog	Materialuttak	Tapt u. frigiving	steinbrudd	Reg til steinbrudd
69165	1	Boplass	Produktiv skog	Hus/friluft	Tapt u. frigiving	hage	Bebygd område
81005	1	Helleristning	Åkerholme	Bygg/anlegg	Tapt u. frigiving	vegutbedring	LNF
52124	1	Boplass	Produktiv skog	Materialuttak	Tapt u. frigiving	steinbrudd	Reg til steinbrudd

NIKU publikasjonsliste / Publications

Fra 2003 avslutter NIKU tidligere serier og etablerer to nye serier, NIKU Rapport og NIKU Tema, som hver nummereres fra 1 og oppover. Se ytterligere informasjon på kolofonsiden (side 2).

Publikasjoner koster fra kr. 100,- (pluss porto) avhengig av størrelse. Det tas forbehold om at enkelte publikasjoner kan være utsolgt.

Kontaktadresse / Publications can be bought from:
NIKU, Storgata 2,
Postboks 736 Sentrum, N-0105 Oslo
Tlf./Tel.: (+47) 23 35 50 00
Faks/Fax: (+47) 23 35 50 01
E-mail: kirsti.e.sundet@niku.no
Publikasjonene kan lastes ned som pdf-filer
fra vår nettside www.niku.no.

Nye serier 2003

NIKU Rapport

- 1 Bergstadens Ziir; Røros kirke. Tilstand og tiltak. *Brønne, J.* 2003. 97 s.
- 2 «Intet forandrer seg så ofte som fortiden». Om krusifiksene i Ringeby stavkirke. *Stein, M., Bronken, I. A., Nyhlén, T., Strandskogen, K. og E. S. Tveit.* 2003. 114 s.
- 3 Den bemalte og forgylte kalvariegruppen fra 1100-tallet i Urnes stavkirke. Konservering 2001-2003. *Frøysaker, T.* 2003. 89 s.
- 4 Samiske Kirkegårder. Registrering av automatisk freda samiske kirkegårder i Nord Troms og Finnmark. *Svestad A. og S. Barlindhaug.* 2003. 15 s.
- 5 Alterskapet i Grip stavkirke. Et 1700-talls alterskap fra middelalderen. Konservering 2001-2003. *Olstad, T.M.* 2003. 59 s.

NIKU Tema

- 1 Fortidens minner i dagens landskap. Status for automatisk fredete kulturminner i Eidskog kommune, Hedmark 2002. *Sollund, M.-L.* 2003. 20 s.
- 2 Fortidens minner i dagens landskap. Status for automatisk fredete kulturminner i Saltdal kommune, Nordland 2002. *Barlindhaug, S. og Holm-Olsen, I.M.* 2003. 22 s.
- 3 Fortidens minner i dagens landskap. Status for automatisk fredete kulturminner i Sandnes kommune, Rogaland 2002. *Haavaldsen, P.* 2003. 16 s.
- 4 Fortidens minner i dagens landskap. Status for automatisk fredete kulturminner i Skjåk kommune, Oppland 2002. *Binns, K.S.* 2003. 22 s.
- 5 NIKU strategiske instituttprogram 2001-2006. Verneideologi. NIKU-seminar 4. februar og 25. april 2002. *Seip, E. (red.)* 2003. 77 s.
- 6 Bevaring av samlingane ved fem statlege museer. Undersøkingar utført for Riksrevisjonen *Bjørke, A.* 2003. 95 s.
- 7 På vandring i fortiden. Mennesker og landskap i Gråfjell gjennom 10 000 år. *Amundsen, H. R., Risbøl, O. & K. Skare (red.)* 2003. 112 s.
- 8 Fortidens minner i dagens landskap. Status for automatisk fredete kulturminner i Bømlø kommune, Hordaland, 2003. *Binns, K.S.* 2004. 20 s.
- 9 Fortidens minner i dagens landskap. Status for automatisk fredete kulturminner i Horten kommune, Vestfold 2003. *Sollund, M.-L.* 2004. 17 s.

10 Fortidens minner i dagens landskap. Status for automatisk fredete kulturminner i Lillesand kommune, Austagder 2003. *Sollund, M.-L.* 2004. 20 s.

11 Fortidens minner i dagens landskap. Status for automatisk fredete kulturminner i Sortland kommune, Nordland, 2003. *Holm-Olsen, I.M.* 2004. 17 s.

12 Landskap under press – Urbanisering og kulturminnevern. En studie med eksempler fra Nannestad og Stavanger. *Swensen, G., Jerpåsen, G., Skogheim, R., Saglie, I.-L. og T.S. Guttormsen.* 2004. 95 s.

13 Fortidens minner i dagens landskap. Status for automatisk fredete kulturminner i Sarpsborg kommune, Østfold 2004. *Sollund, M.-L.* 2005. 28 s.